

Indspil til idefasen

Indspil fra AGWAPLAN projektet til Vandrammedirektivets idéfase

I projektet AGWAPLAN, der er et samarbejdsprojekt mellem forskning, myndigheder og landbrug, har vi gjort en række erfaringer som vi gerne vil opfordre til bliver udnyttet i forbindelse med gennemførelsen af Vand- og Naturplanlægningen.

Vi stiller os gerne til rådighed for videre drøftelser af hvordan man kan implementere direktiverne på en måde som grundlæggende er samarbejdsrelateret.

Indspillende kan inddeles i tre dele, dels forslag til den fremadrettede proces, dels faglige bemærkninger og dels indspil til evt. virkemidler.

Processen

Det er vigtigt at landbruget, Miljøcentrene og kommunerne er i tæt dialog i forbindelse med vand- og naturplanlægningen. Følgende elementer kan foreslås:

- Vi foreslår at Miljøcentre indgår i tæt dialog med landbruget i den kommende tid, bl.a. om indsatsnotaterne Vi foreslår at man udnytter at der sidder landbrugskonsulenter og landmænd der har en god faglige og ikke mindst meget lokal viden, - viden der kan bidrage til en mere optimal vej til opnåelse af målene.
- Vi foreslår at der afholdes fællesmøder mellem Miljøcentret og de faggrupper som landbruget har nedsat. Møderne bør finde sted løbende, mens vand- og naturplanerne udarbejdes i 2008. Det foreslås konkret at der snarest muligt arrangeres ture rundt i de oplande i hvilke der allerede nu ses at være særlige udfordringer. I AGWAPLAN har vi erfaret, at man ved at besøge arealerne sammen opnår større fælles forståelse for og enighed om løsningsmuligheder. Tag f.eks. på en fælles bustur med de konsulenter der arbejder med opgaven, kommunen og Miljøcentrets medarbejder(er)
- Den Integrerede Rådgivning foreslås anvendt i dialogen med lodsejerne så tidligt i processen, at man kan få lodsejerne til at spille aktivt med vedr. forslag til hvordan man når målene. Den integrerede rådgivning indeholder to dimensioner dels en beskrivelse af hvordan man kan arbejde på oplandsniveau og dels en beskrivelse af hvordan man kan arbejde med den enkelte landmand.
  - a) Den Integrerede Rådgivning på oplandsniveauet er beskrevet i rapporten "Samarbejdsrelationer mellem miljømyndigheder og landbrug ved implementeringen af EU's vandrammedirektiv" (se www.agwaplan.dk vælg resultater og gå ind under rapporter)
  - b) Den Integrerede Rådgivning i forhold til den enkelte landmand er et koncept, der i korte træk går ud på at lave en natur- eller miljøplan i samarbejde mellem lodsejer, landbrugskonsulent og miljømyndighed. Natur- eller miljøplanen udarbejdes for at skabe sammenhæng mellem natur og/eller miljømålene og landmandens ønsker til produktion (se bilag 1 "Manual for Integreret Rådgivning").

Begge koncepter er med succes er afprøvet i AGWAPLAN.

Indspil til idefasen

- Man kan med fordel overveje, hvordan man tilrettelægger den mere konkrete indsats. I den forbindelse vil vi anbefale at man nøje overvejer ”fyrtårnsprojekter”, - dvs. at man igangsætter projekter i tæt samarbejde med landbrugsrådgivere, landmænd og miljømyndigheder (kommune eller Miljøcenter). Det har vi fået meget ud af i AGWAPLAN!
- Vedr. skillelinjen mellem Miljøcentrenes opgaver og kommunernes opgaver i relation til Vand og Naturplanlægningen, så har vi i AGWAPLAN set at det fungerer godt med tæt dialog mellem lodsejer/ konsulent og miljømyndighed. Ud fra den synsvinkel har vi et ønske om at indsatsen for at nå miljømålene i størst muligt omfang lægges ud til kommunen (rum for lokale løsninger). Modsat er landmændene optaget af at Miljøcentrene sikrer, at målfastsættelsen sker på et solidt fagligt grundlag.

Faglige bemærkninger

- Det er vigtigt at indsatsen bliver målrettet de steder, hvor den giver størst mulig effekt. For at sikre en målrettet og dermed en omkostningseffektiv indsats, er det væsentligt at datagrundlaget er detaljeret. Dette kræver f.eks. at en indsats i oplandet til en sø baseres på høj faglig viden om den specifikke sø, og ikke alene baseres på modelberegninger. En omkostningseffektiv indsats kræver ligeledes at transportveje for fosfor og kvælstof i oplandet til en recipient er beskrevet på et detaljeniveau, hvor der kan skelnes mellem reelle risikoarealer og mere robuste arealer. For at sikre tillid til at indsatsen foregår på et godt fagligt grundlag er det vigtigt at miljømyndighederne inddrager de faglige landbrugs konsulenter i de faglige vurderinger. Når konsulenter har tillid til data er det lagt lettere at overbevise landmændene i fornuften i at der skal finde en indsats sted.
- Det er væsentligt, at der i videst muligt omfang tages højde for de enkelte områders historik. Hvad viser data? Er området inde i en gunstig eller ugunstig udvikling? I den forbindelse bør der naturligvis ses på hvad der ligger af eks. ”gamle” fosforpuljer i sø- og fjordsedimenter, - disse bør medregnes i indsatsplanlægningen. Der findes en lang række tiltag der kan anvendes til at reducere næringsstofbelastningen fra landbruget. En del af disse tiltag er kendetegnet ved at være i såvel landbrugets som miljøets interesse at anvende, da tab af næringsstoffer alt andet lige er u hensigtsmæssigt fra såvel et landbrugs- som et miljømæssigt synspunkt. En måde at synliggøre disse virkemidlers forskellige relevans på, kan være ved at interessenterne får fælles værktøjer der kan synliggøre hvor hvilke virkemidler er relevante at anvende. I den forbindelse vil vi tilbyde at man frit kan anvende ”GAP-manualen”. Det er en manual hvor alle tiltag fra VMPIII arbejderne og Godtfredseudvalgets arbejde er samlet og gjort overskuelig i forhold til en mere konkret anvendelse. GAP-manualen er udarbejdet i fællesskab mellem projektpartnerne i AGWAPLAN, - dvs. mellem forskning, miljømyndigheder, landbrugsrådgivning og landmænd.
- Det er vigtigt at der bliver fulgt op på den målrettede indsats. Derfor finder vi det væsentligt, at der løbende bliver fulgt op med målinger for at se om indsatsen er optimeret, - dette er for såvel myndigheder som landbrug væsentligt. Landbruget fordi de gerne vil se at deres indsats virker og for myndighederne fordi nogle af tiltagene er svært kontrollerbare.

Indspil til idefasen

I den faglige prioritering af indsatsen er det væsentligt at landbrug og miljømyndigheder spiller sammen. Da det er i fælles interesse at finde de mest virkningsfulde og mindst omkostningsfulde tiltag.

Virkemidler

Der findes en række virkemidler der er stort set omkostningsfrie for landbruget at implementere. Ved at sikre at landmændene forstår og anerkender de natur- og miljømål der stille op, vil man kunne få dem som medspillere i arbejdet med at gennemføre vand- og naturplanlægningen. Det har vi set i praksis i pilotområderne i AGWAPLAN.

På miljøområdet kan det være forholdsvis simple tiltag som at vende pløjeretningen, at udsprede gødning på optimale tidspunkter, ved at have efterafgrøder ud over de lovpligtige, ved at etablere dyrkningsfrie bræmmer etc. Alt sammen tiltag der i mange tilfælde vil være omkostningsfrie eller kunne etableres for få midler. Herudover kan en række andre frivillige tiltag med de rette incitament hurtig komme i spil, såsom flere typer af vådområder som adskiller sig fra de større ådalsprojekter ved at have en større effektiv næringsstoffjernelse, herunder seminaturlige vådområder, konstruerede vådområder, vintervådlægning, styret dræning, dyrkning af pil, etc.

Landmændene i AGWAPLAN understreger at de gerne vil være med til at finde de virkemidler der hænger bedst muligt sammen med deres landbrugsdrift. Det vil være ret individuelt hvilke tiltag der er lettest og billigst gennemførlige. Det vil bl.a. afhænge af produktionsformen og arealernes sårbarhed.